

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA PROJEKTU SPECIFICKÉHO VÝZKUMU 2014

Název projektu: Organizační formy hrnčířského řemesla v době laténské

Řešitelský tým: Tomáš Mangel, Richard Thér

Popis a splnění cílů řešení:

Předkládaný projekt koncepčně navázal na dosavadní výzkumnou činnost autorského týmu. Ta vychází z aplikace teoretických přístupů ke studiu hrnčířského řemesla na archeologické prameny. Prozatím byla zaměřena na region východních Čech v době laténské, který se ukázal z hlediska dynamiky vývoje hrnčířského řemesla v tomto období spíše okrajovou oblastí. Cílem předkládaného projektu je srovnat dosavadní poznatky ze zmíněného regionu se situací v regionech, ve kterých dosáhla komplexita sociálních forem v době laténské svého vrcholu a doplnit studium o řešení dalších otázek, které ve východních Čechách nebylo možné smysluplně studovat. Projekt se zaměřil na hlubší studium zavedení klíčových technologických inovací v době laténské, jako je hrnčířský kruh a dvoukomorová vertikální pec. Vzhledem k rozsahu a časové náročnosti analýz byl projekt navržen jako navazující a jeho řešení bylo rozplánováno do dvouletého období. Popis průběhu řešení projektu v prvním roce je podán v průběžné zprávě za rok 2013.

Práce v loňském roce navázala na řešení problémů, k jejichž otevření došlo v roce 2013. Během roku proběhlo několik návštěv depozitáře Moravského zemského muzea v Brně, kde byla provedena kresebná dokumentace keramiky s vazbou na laténské hrnčířské pece ze Starého Hradiska. Z pece 2 z uvedené lokality bylo vybráno ještě několik dalších keramických zlomků k provedení technologické analýzy.

V Moravském zemském muzeu byla vybrána také série keramických vzorků z lokalit v rámci Brna a jeho okolí pokrývajících průběh celé doby laténské. Vzorky byly podrobeny technologické analýze, jejímž smyslem je studium vývoje uplatnění hrnčířského kruhu v daném období. Zhotoveny byly výbrusy a analyzována byla orientace částic.

V první polovině roku proběhlo několik návštěv jihočeských a středočeských muzejních institucí, jejichž smyslem bylo vyhledání, dokumentace a odběr vzorků z relikvů pyrotechnologických roštových zařízení z pozdní doby halštatské a česné doby laténské. Ze vzorků byly výběrově zhotoveny výbrusy a kolekce byla podrobena rentgenové difrakční práškové analýze s cílem zjištění teplotních podmínek provozu zařízení.

V jednotlivých případech (Dolní Bečkovice, Vestec) došlo též k doplnění řady vzorků z roštů pecí laténských.

Paralelně se studiem originálních nálezů pokračovalo také experimentální a metodologické studium. V souvislosti s řešením otázky interpretace pyrotechnologických roštových zařízení z pozdní doby halštatské a česné doby laténské byla vytvořena replika jedné z pecí a experimentálně byly testovány její funkční parametry.

V souvislosti se studium uplatnění hrnčířského kruhu byla zhotovena ve spolupráci s hrnčířem Petrem Tomsem experimentální série replik keramiky vytvářené různými kombinacemi technik s uplatněním hrnčířského kruhu. Ze série byly zhotoveny výbrusy, které byly podrobeny analýze orientace částic s cílem zjištění specifických charakteristik jednotlivých technik vytváření aplikovatelných při studiu originální keramiky. Pro dosažení validity a spolehlivosti zjištěných výsledků byla série doplněna dalšími vzorky, aby získané výsledky mohly aspirovat na publikaci v mezinárodním impaktovaném časopise.

V závěru roku byla realizována týdenní studijní návštěva knihovny instituce Römisch-Germanisches Zentralmuseum v Mainzu.

Projekt plánuje tři základní výstupy. Jeden z nich je přiložen v rukopise, další dva jsou v přípravě a budou dokončeny v průběhu prvního pololetí roku 2015.

1. Prvním z výstupů je článek zabývající se problematikou existence specifických hrnčířských vypalovacích roštových struktur ve starších úsecích doby železné ve středoevropském kontextu (viz přiložený rukopis). Řešení této otázky úzce souvisí s počátky uplatnění daného fenoménu, který se stal zcela běžným až v průběhu doby laténské.
2. S tematikou role dvoukomorových hrnčířských pecí ve vývoji hrnčířského řemesla v době laténské souvisí také druhý plánovaný výstup vyhodnocující hrnčířské pece z oppida Staré Hradisko a možnostech identifikace hrnčířských vsádek.
3. Poslední výstup se zabývá problematikou vývoje uplatnění druhé technologické inovace doby laténské, jíž je hrnčířský kruh. Jeho součástí je metodologická studie zabývající se možnostmi identifikace technik vytváření na základě analýzy orientace části na výbrusech keramiky.

Původně plánované dokončení všech tří výstupů do konce roku 2014 se nezdařilo v důsledku komplikovaného metodologického studia s dopředu nepředvídatelnými výsledky. Vzhledem k ambici třetího výstupu aspirovat na publikaci v Journal of Archaeological Science bylo nutné v analýze návazně pokračovat i v druhé půli roku 2014. Nyní jsou všechna potřebná data připravena a probíhající analýza ukáže konečný publikační potenciál výstupu. Druhý výstup je na výsledcích této analýzy také částečně závislý, neboť vyhodnocuje techniky vytváření keramiky vyráběné v hrnčířských pecích z oppida Staré Hradisko.

Výsledky publikační činnosti v OBD/RIV:

Článek s tematikou dvoukomorových pecí v době laténské bude nabídnut redakci Archeologických rozhledů (kategorie Jimp). Článek vyhodnocující hrnčířských pecí z oppida Staré Hradisko a možnostech identifikace hrnčířských vsádek je směřován do časopisu Archäologisches Korrespondenzblatt (kategorie Jimp). Článek s tematikou uplatnění hrnčířského kruhu v době laténské je směřován do časopisu Journal of Archaeological Science (kategorie Jimp. IF = 2.139).

Stav výstupu: rozpracovaný x dokončený x přijatý redakcí k otištění x otištěn (kde)

Článek s tematikou dvoukomorových pecí v době laténské – dokončený (viz přiložený rukopis)

Článek s tematikou vývoje uplatnění hrnčířského kruhu v době laténské - rozpracovaný

Článek o hrnčířských pecích na lokalitě Staré Hradisko - rozpracovaný

Celkem přidělené prostředky: 70 000,- Kč

Vyúčtování dotace – popis hospodaření s prostředky (přiložte výsledovku EIS Magion):

Univerzita Hradec Králové

Dne: 18.12.2014 08:50:11

Strana 1

		Výsledovka po účtech s pohyby		
		Pohyby za období 2014 /01 - 12		
Účet	Název účtu	Má dáti	Maí	Zůstatek k 2014 /12
Pracoviště: *****		Všechny vybrané analytiky		
Činnost: ****		Všechny vybrané analytiky		
Funkce: *****		Všechny vybrané analytiky		
Zakázka: *****		Všechny zakázky		
Podzakázka: ***		Všechny podzakázky		
501 008	Spotřeba materiálu DHIM DU			
	Počáteční stav	0,00		
MAJ/0307/00023/14	16.12.2014	1 209,00	0,00	000013322 VÁHA LABORATORNÍ
501 008	Spotřeba materiálu DHIM DU	1 209,00	0,00	1 209,00
501	Spotřeba materiálu	1 209,00	0,00	1 209,00
512 002	Cestovné tuzemské zaměst DU			
	Počáteční stav	0,00		
CES/0301/00157/14	5.11.2014	656,00	0,00	Thér,CZ,,12.05.14-12.05.14
512 002	Cestovné tuzemské zaměst DU	656,00	0,00	656,00
512	Cestovné	656,00	0,00	656,00
518 099	Ostatní služby			
	Počáteční stav	0,00		
ZAV/0311/00136/14	16.4.2014	7 000,00	0,00	překlad odborných textů
ZAV/0311/00167/14	5.5.2014	8 410,00	0,00	zhotovení petrografických výbrusů
ZAV/0311/00232/14	23.6.2014	1 117,00	0,00	přeprava arch. materiálu
ZAV/0311/00269/14	21.7.2014	24 360,00	0,00	zhotovení petrograf. výbrusů
ZAV/0311/00362/14	24.9.2014	10 000,00	0,00	replikace technik
ZAV/0311/00518/14	26.11.2014	11 020,00	0,00	zhotovení výbrusů
518 099	Ostatní služby	61 907,00	0,00	61 907,00
518	Ostatní služby	61 907,00	0,00	61 907,00
549 006	Jiné ostatní náklady mimoř.stip. DU			
	Počáteční stav	0,00		
BAN/0802/22477/14	22.10.2014	1 734,00	0,00	1 Manžel Tomáš
BAN/0802/25613/14	1.12.2014	5 000,00	0,00	1 Manžel Tomáš
549 006	Jiné ostatní náklady mimoř.stip. DU	6 734,00	0,00	6 734,00
549	Jiné ostatní náklady	6 734,00	0,00	6 734,00
	Náklady celkem	70 506,00	0,00	70 506,00
691 006	Provoz dotace věda MŠMT specifický výzkum			
	Počáteční stav		0,00	
MAN/0910/00011/14	10.2.2014	0,00	70 000,00	Specifický výzkum NIV MŠMTspecifický výzkum NIV
691 006	Provoz dotace věda MŠMT specifický výzkum	0,00	70 000,00	70 000,00
691	Přijaté přis. mezi zúct.mezi org.slož.	0,00	70 000,00	70 000,00
	Výnosy celkem	0,00	70 000,00	70 000,00
	Hospodářský výsledek k 2014 /12:			-506,00
	Náklady za vybrané:	70 506,00		70 506,00
	Výnosy za vybrané:		70 000,00	70 000,00
	Hospodářský výsledek za vybrané k 2014 /12:			-506,00
	Výběrová kritéria (omezení sestavy se řídí právy uživatele reznizu1 [uvedena v závorce])			
	Pracoviště: (03**)			
	Činnost: (***)			
	Funkce:			
	Zakázka: 2112 (*)			
	Podzakázka:			

V Hradci Králové dne 7. 1. 2015

Jméno a podpis řešitele